

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

X. De Matrimonio, inito Errore dolóve obtento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

nem necessarium Principis sive legislatoris Ecclesiastici consensum saltem tacitum non desiderari, asserunt; quod is per sacros canones, rationabilem & legitime præscriptam consuetudinem, etiam quæ Juri Positivo derogat, generaliter approbantes, satis habeatur: & non extet Constitutio Apostolica, quæ sanctionibus Ecclesiæ connubialibus deroganti Consuetudini specialiter resistat.

Demum relatâ Cardinalium declaratione, etiam si ea in forma authentica exhiberetur, plus non evinci volunt, quàm *cap. 1. cit.* decretò in provinciis, in quibus publicatum est, affici hæreticos: non etiam Consuetudini ademptam efficaciam ipsi aut aliis sanctionibus Canonice in aliquibus provinciis derogandi, si cut eis derogatum est in Gallicanis.

200. Ex duabus his Opinionibus, licet probabilis ac tuta utraque, & posterior, ratione Jurisque principis generalibus spectatis, potior videatur, Controversiæ tamen decisionem Apostolicam, quæ ea propter rei gravitatem & casuum frequentiam dignissima est, humiliter expectare, quàm de ea certi aliquid statuere consultum reor.

ARTICULUS X.

De Matrimonio inito Errore, Dolove obtento.

SUMMARIUM.

201. *Errore inita conjugia irrita sunt;*
202. *Propter defectum consensûs:*
203. *Qui in inito sub conditione impossibili,*
204. *Et presumpso matrimonio non consideratur.*

205. *Et omnino necessarius est.*
206. *Non omnis error dirimit matrimonium:*
207. *Sed versans circa individuum personæ:*
208. *Propter quem initio nullum fuit conjugium Patriarchæ Jacob cum Lia:*
209. *Etsi uterque à culpa valeat excusari.*
210. *Talis error conjugium dirimit Jure Naturali:*
211. *Etsi non obstat valori Benedicti-
onis,*
212. *Aliorum Sacramentorum,*
213. *Et Contractuum.*
214. *Error Qualitatis in personam redundantis,*
215. *Non alterius, conjugium dirimit.*
216. *Disparitas inter conjugium initum Errore & Metu:*
217. *Inter illud & Sponsalia,*
218. *Ceterisque contractus.*
219. *Consensus alligatus qualitati, hanc exigit.*

Errone Matrimonium dirimi, sicut 201. certa omnium sententia, ita communi DD. ferè omnium calculò approbata ratio est; quòd Matrimonium solo consensu contrahi pronuntiatum, Alexandri III. *c. Cum locum 14. de Sponsal. & Matrim. & Juris Regula sit, Nuptias non concubitus, sed consensus facit, l. Nuptias 30. ff. de R. J.* Errantis autem, ac proinde conjugium Errore 202. contrahentis, nullus sit consensus nec voluntas, *l. Cum testamentum 8. & l. Non idcirco 9. C. de J. & F. Ignorant.*

Hujus tamen, quantumvis gravissima, rationis vis non parùm infringi videtur 203. decisione *c. fin. de Condit. apposit.* cujus *V. Licet*, Gregorius IX. apertè stat pro valore conjugii, initi sub conditione impossibili:

possibili: sub qua contrahens non consentit; quia non aliter consentit, quam si venerit conditio: quæ per rerum naturam evenire non potest; cum id, quod impossibile est, necessariò nunquam sit eventurum, secundum Aristotelem *Lib. 2. de Interpret. cap. 3.*

204. Cum eadem ratione & necessitate consensus non obscure pugnat altera non minus celebris decisio ejusdem Papæ c. *Is qui fidem 30.* & ante ipsum Alexandri III. c. *Veniens 15.* pronuntiantium pro conjugio ejus, qui sponsam de futuro carnaliter cognovit: quantumvis se in conjugium non consensisse, imò se dissensisse probare velit, ut cum Panormit. in c. *Is qui cit. n. 5.* observant Alciarus de *Præsumpt. pr. 2. n. 8.* Covarruvias de *Sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. n. 3.* & Menoch. de *Arbitr. Jud. casu 103. n. 8.*

At revera decisiones istæ rationis illius vim non infringunt, sed relinquunt intactam; quia *V. Licet cit.* sub impossibili conditione initum conjugium, non cum eam seriò adjectam constat: sed eò solum casu pro valido habetur, quò, an ea seriò jocòve aut alia intentione adjecta sit, dubium est: & propterea matrimonialis contractus favore consensus ei non alligatus, sed absolutus ac legitimus intervenisse præsumitur, arg. c. *Licet 47. de Test. & Attest. & c. fin. de Sent. & rejudic.* ut ad *Tir. 5. d. n. 18.* plenius tradetur.

Minus urgent decisiones c. *Is, qui fidem & c. Veniens cit.* quia etiam ipsæ nituntur præsumptione legitimi consensus in matrimonium, antecedentis commercium carnale ferè; sicut consensus in conjugium spirituale præsumitur ex gestatione habitus & aliis actibus propriis Professorum, c. *Vidua 4. & c. Ex parte 22. de Regular. Barbolà in c. Is, qui fidem cit. n. 3.*

205. Firma igitur manet ratio illa, eaque

stabilita Matrimonii errore initi nullitas ex defectu consensus: quem per textum initiò *cit.* error tollit: & necessariò exigit valor matrimonii, per *can. sufficit 27. q. 2.* ubi Nicolaus Papa: *sufficit*, inquit, *consensus eorum*, de quorum conjunctionibus agitur: *qui solus, si deficiat, cetera frustantur, c. Cum locum cit. c. Tna 25. de Sponsal. & Matrim.* & alios passim obvios textus: quibus consonant Concilia Oecumenica Florentinum in *Decreto Fidei, de Sacramentis §. Septimum* ibi, *Causa efficiens Matrimonium est consensus utriusque contrahentis*, & Tridentinum *Sess. 24. cap. 1. de Ref. Matrim.* Id ipsum perluadet ratio; quia Matrimonium initur mutuà traditione corporum ad actus conjugales: quæ traditio contrahentium consensum ita exigit; ut ejus defectus nullà, tam Ecclesiasticà quàm seculari, potestate suppleri possit, ut cum Sylvestro *V. Matrimonium 2. q. 15.* Covarruvia *cit. p. 1. cap. 4. inisio n. 4.* & aliis notat Sanchez *Lib. 2. de Matrim. disp. 27. n. 2.*

206. Quoniam verò consensum non omnis error tollit, non, quæcunque eò inita sunt, conjugia valore destituuntur. Quæ autem talia, aut errore non obstante valida sunt, statuendum est beneficiò distinctionis inter errores, qui sicut in ceteris, sic etiam in Connubiali contractu intervenire possunt & non rarè solent.

207. Primò enim intervenire in isto potest error circa substantiam, ut loquuntur, sive ipsum individuum personæ, quæcum matrimonium initur: sicut accidit, si Titius contrahere volens cum Bertha, id ineat cum Caja, per errorem existimans esse Bertham. Cujusmodi errore consensum excludi, patet ex initiò *cit. & l. Si per errorem 15. ff. de Jurisdic. & matrimonium dirimi difertè habetur can. Unico, 29. q. 1. ibi, Error persona conjugij consen-*

- consensum non admittit*; sicut enim, sine consensu in conjugium, hoc non datur, ita sine consensu in certam & determinatam personam, quacum ineundum est, nullum cum ea conjugium est: qui autem errat circa personam, non consentit in eam, quacum errore contrahit; cum ejus consensus totus feratur in personam absentem, quam per errorem existimat esse presentem: non in eam, quæ revera est presentis; ut proinde cum ista conjugium propter defectum consensûs non detur. Unde, ut *can. cit.* non malè declaratur, inter Jacob Patriarcham & Liam Labani filiam, pro Rachele illi suppositam, verum conjugium nunquam intercessisset: nisi cognito errore consensus in individuum vitæ societatem cum illa fuisset subsecutus, S. Thomas *in 4. dist. 30. q. 5. art. 1. ad 4.* & Brunellus *de Sponsal. conclus. 32. n. 1.*
208. Neque tamen propterea fornicarius Patriarcha fuit: quia ipsum excusavit ignorantia & affectus conjugalis. Liam etiam, licet adulterii & incestûs ream censeat Cornelius à Lapide *in Genes. cap. 29. v. 24.* ab utroque crimine illo cum laudato Doctore Angelico absolvunt Ystella *in Genes. cap. cit. n. 17.* & Perez *cit. disp. 24. s. 1. n. 12.* quòd lege primogenitarum & paternis imperiis, se illi legitime copulatam, existimavit; quia natu majorem primò nuptui tradi illius temporis, à Labano prætesà consuetudine, receptum fuit, ut notat Glossa *in can. cit. V. Primogenitarum.*
210. Hoc quidem Jacob cum Lia commercium verè conjugale fuisse, & errore circa ipsum personæ individuum interveniente conjugia validè iniri, evincere videtur paritas, imprimis cum Benedictione: quam eidem Patriarchæ, maternis consiliis ad representandam Esau primogeniti personam inducto, ab Isaaco, licet

error circa personam intervenisset, validè impensam, indicant istius sacro textu relata, verba, *Benedixitque ei, & erit benedictus* Genes. cap. 27. v. 34. Deinde cum cæteris Sacramentis omnibus, quorum valori personæ error non obest; cum Baptismus, Absolutio Sacramentalis &c. validè conferantur, quantumvis Sacramenti minister circa baptizati, absoluti &c. personam erret: & Cajus sit, quem esse Titium existimat. Et demum cum Emptione, Venditione cæterisque Contractibus, qui regulariter validè celebrantur, licet v.g. venditor Cajum emptorem errore deceptus pro Titio habuerit.

Sed firma manet nostra de isto Patriarchæ & aliorum quorumcunque, etiam infidelium, erroneis conjugii sententia; cum enim circa personæ individuum intercedens error excludat consensum, ad conjugium ritè ineundum requisitum Jure Naturali, hoc ipso Jure illud Patriarchæ, & quæcunque, etiam infidelium, tali errore celebrata conjugia irrita sunt.

Neque aliud evincunt: imò nec subsistunt pro istorum valore allatæ paritates. 211.

Prima; quia Benedictio illa, vel ab Isaaco directà fuit in personam filii præsentis, seu primogeniti: qui jam non Esau venator, sed Jacob censebatur, ut cum Tostato *in Genes. cap. 27. q. 7.* Cornelius *ibid. v. 33.* vel, ut alii cum SS. Augustino *de Civitate Dei cap. 37.* & Theodoro *in Genes. q. 79.* volunt, cum initio ob errorem personæ fuisset invalida, postea subjectis verbis, *Et erit benedictus*, à Patriarcha, ita cognitæ divinæ dispositioni se conformante, fuit confirmata.

Altera; quia in Baptismi, Pœnitentiæ aliorumque Sacramentorum administratione non spectatur hæc vel illa, sed ferè solummodo præsens persona; cum baptizantis, absolventis &c. & ipsorum etiam 212.

etiam Sacramentorum non interfit; an hæc vel illa baptizetur, absolvatur &c. & propterea in Baptismo, Absolutione &c. conferentis intentio solum in personam præsentem dirigi soleat: & si non in præsentem, qualiscunque ea sit, sed certam & determinatam aliquam dirigetur, si præsens ista non esset, Baptismus & Absolutio invalidè conferrentur: sicut contra validum foret matrimonium, si id contrahens cum persona præsentem, qualiscunque ea sit, contrahendi haberet intentionem, *cit. Gutierrez cap. 89. n. 2. Sanchez disp. 18. à n. 12. & Perez n. 10.*

213. Postrema; quia vendens rem, v.g. equum, hunc præcisè tradere: & istum emens præcisè pretium vendenti tradere intendit, quisquis sit, cui ille rem, vel pro re pretium iste tradit. Aliter res se habet in Matrimonio: in quo contrahentis intentio fertur in personam, non quamcunque, sed certam & determinatam: quacum id inire specialiter intendit. Ratio hujus tam luculentæ disparitatis est; quia, an equus huic vel illi emptori, & vicissim pretium huic aut alteri venditori obveniatur, plerumque parum interest venditoris & emptoris; cum ab utroque ferè sola æqualitas inter datum & acceptum, equum & pretium soleat attendi. Contra in Matrimonio, quod individuum vitæ societatem inter contrahentes inducit, horum utriusque plurimum interest, quocum ineamur. Unde in eo contrahentium intentio dirigi censetur in personam, non qualemcunque præsentem: sed in eam, quæ cognita & specialiter electa est; ac proinde, si ea, quæ præsens est, per errorem judicatur esse alia, quæ electa & absens est, matrimonium cum præsentem inire, invalidum erit; quia actus agentium ultra eorum intentionem non operantur, *l. Non omnis 19. ff. de Reb. credit.* Ita cum S. Thoma *cit. dist. 30. q. 9. art. 1.*

Alexand. de Nevo *in c. Proposuit 2. de Conjug. Servor. n. 9.* & aliis DD. *cit. Gutierrez n. 2. & Sanchez Lib. 7. disp. 18. num. 12.*

214. Secundò, Error versari potest circa qualitatem quidem, sed in ipsum personam individuum redundantem: sicut contingit, cum qualitas, circa quam ille versatur, est omnino singularis, & certum individuum denotans, v.g. quòd is, quocum matrimonium iniret, sit certi Regis vel Principis filius, aut filia primogenita: vel, cum qualitas aliqua est unicus finis Matrimonii cum aliquâ contrahendi ita; ut hoc unice eligatur, tanquam medium ad finem seu qualitatem illam obtinendam; quòd persona, quâcum matrimonium iniret, illâ prædita esse iudicetur v.g. si juvenis opibus præpollens, sed non nobilis, ad familiam aliunde adscito splendore ornandam, attollendamque, affinitatem cum illustribus familiis querat, & unice eò sine inducatur ad matrimonium cum puella, quæ se illustri sanguine procreata dolosè mentitur: cujusmodi mulieris imposturæ illustre exemplum ex Caramuele refert Gobat *Experient. Tract. 9. n. 114.* Atque hujusmodi errore, quantumvis circa qualitatem sit, matrimonium dirimitur; ac proinde quod Caia cum certi Regis aut Principis primogenito, vel Titius cum sola puella illustri inire vult, irritum nullumque est, si ab illa cum secundò vel tertio genito, & ab isto cum ignobili per errorem sit contractum: sicut de priori, cum D. Thoma *1. p. q. 29. art. 1.* & communi aliorum sententia Sanchez *disp. cit. n. 26.* de posteriori, cum eodem Caramuele *Fundament. Theolog. fund. 70. S. 2.* docet Gobat *cit. 114.* Ratio de utroque est; quia in iis desideratur legitimus consensus; hic enim non ferebatur in personam, nisi ut præditam qualitate primogenituræ, aut nobilitatis: ad quam

ad quam obtinendam matrimonium tanquam medium unice fuit electum.

215. Tertiò, intervenire error potest circa qualitatem, in substantiam sive individuum personæ non redundantem, v.g. si idem Titius matrimonium contrahat cum Caia, quacum id inire intendit, non parùm deceptus; quòd eam nobilitate, opibus, formâ, modestiâ, aliâve dote præstare falsò existimârit. Cujusmodi errore, licet ad ineundum matrimonium inducendus sit, hoc tamen contractum, si ejusmodi dotis seu qualitatis existentie contrahentis intentio alligata non fuit, jure subsistere, cum Glossa in c. *Cum dilectus* 6. V. *Ad satisfactam, de Iis, qua vi metusve* &c. & Panormit. *ibid.* n. 13. docent *citt.* Sylvester V. *Matrimonium* 8. q. 1. *citt.* Covarruv. p. 2. cap. 3. §. 7. n. 3. Gutierrez cap. 89. n. 3. & Sanchez *disp. cit.* n. 18. Moventur partim decisione Urbani III. c. *Cum in Apostolica* 18. *hâc Rubr.* pro valido habentis conjugium, cui dolosum mendacium & subreptio causam dedit: partim ratione; quia hujusmodi error non tollit consensum in personam, ad matrimonii valorem requisitum, & in traditione juris in corpus personæ consistentem, manentemque, licet ista existimatâ qualitate prædita non sit. Accedit; quòd, si talis error matrimoniale consensum tolleret, plurima matrimonia, magnò prolium maximòque Reipublicæ damno & publicò scandalò, dissolverentur, ut rectè observant *citt.* Perez f. 3. n. 8. & ex eo Gobat n. 17.

216. Neque Resolutionem hanc convellit; quòd irrita sint conjugia inita gravi & injusto metu, c. *Cum locum* 14. c. *Veniens* 15. & c. *consultationi* 28. qui tamen voluntario & libero consensui non magis obstat, quàm hæctenus declaratus error & dolus; quia metus multò faciliùs probatur, quàm dolus; & propterea

ad cavendas multas difficultates & lites judiciales Ecclesia non, sicut metu, sic etiam dolo, & ex hoc orto errore circa qualitatem, in substantiam vel individuum personæ non redundantem, inita matrimonia irritavit, Laiman *Lib. 5. Tract. 10. p. 4. cap. 5. n. 2.* Accedit; quòd metus minuatur voluntarium circa substantiam personæ: non etiam dolus & error circa ejusmodi qualitatem, Perez *citt. disp. 24. f. 3. n. 16.*

Neque etiam; quòd sponsalia: imò etiam alii bonæ fidei contractus, quibus dolus, indèque ortus error causam dedit, vel irriti sint ipso jure, vel saltem obnoxii rescissioni, l. *Eleganter* 7. *pr. ff. de Dolo* §. 1. *Si dolo* 5. & *de Rescind. vendit.* Quia, utcunque ista se habeant, alia, quàm eorum, ratio est contractus matrimonialis; cum, præterquam, quòd sponsalia & ceteri contractus naturâ suâ solubiles, matrimonium autem insolubile sit, ex illorum irritatione, sive à jure, sive per sententiam inducatur, tam gravia mala & scandala non sequantur, quàm errore circa qualitatem in personæ substantiam non redundantem, contracti matrimonii irritatio afferret, Palao *Tract. 28. disp. 4. p. 5. n. 4.*

Si tamen ejusmodi qualitatis existentie intentio alligaretur, sicut contingeret, si à Titio matrimonium cum Caia contraheretur sub expressa conditione, *Si Virgo, Nobilis aut Opulenta sit,* matrimonium cum eâ, hujusmodi dote, vel qualitate carente, in initum irritum foret; cum in eo consensus clarè desideraretur, *citt.* Laiman. *num. 2.* & Perez f. 3. *num. 4.*

K

ARTICU-